

DE KLEINE ANDREAS

december 2023/januari 2024
nieuwsbrief Lutherse Gemeente Rotterdam

Voormalige Lutherse Kerk Rotterdam Wolfshoek/Blaak
winter 1912

WELKOM BIJ KERKDIENSTEN IN DE ANDREASKERK!

Koffie na afloop in Paardenkamer. Zie ook website

- **Zondag 26 november, 10.30 uur.** Helen Florijn. Eeuwigheidszondag.
- **Zondag 3 december, 10.30 uur.** Ds. Wim van Beek.
1e Advent. Heilig Avondmaal.
- **Zondag 10 december, 10.30 uur.** Helen Florijn. 2e Advent.
- **Zondag 17 december, 16.00 uur.** Helen Florijn. 3e Advent.
Adventsvesper met aansluitend éénhapjesbuffet.
- **Kerstavond 24 december, 15.30 uur.** Ds. Ulrich Thöle.
*Kerstvesper voor groot en klein.
Deutsche Evangelische Gemeinde, 's-Gravendijkwal 65.*
- **Kerstmis 25 december, 10.30 uur.** Ds. Fulco Timmers.
Heilig Avondmaal.
- **Zondag 31 december, 10.30 uur.** Heleen Florijn.
Zondag na Kerstmis.
- **Zondag 7 januari 2024, 10.30 uur.** Ds. Fulco Timmers.
*1^e na Epifanie. (Her)bevestiging en afscheid kerkenraadsleden.
Nieuwjaarsreceptie.*
- **Zondag 14 januari, 10.30 uur.** Barbara Heckel.
2e na Epifanie.
- **Zondag 21 januari 10.30 uur.** Helen Florijn.
3^e na Epifanie
- **Zondag 28 januari, 10.30 uur.** Ds. Diederiek van Loo. Septuagesima.
- **Zondag 4 februari, 10.30 uur.** Nader bekend te maken. Sexagesima.
Heilig Avondmaal.
- **Zondag 11 februari, 10.30 uur.** Elsa Aarsen.
Quinquagesima (Esto mihi).

ANDERE ACTIVITEITEN IN DE ANDREASKERK

Zie ook elders in deze nieuwsbrief

- **Donderdag 7 december, 10.00 uur.** Leerhuis.
- **Zaterdag 9 december, 10.00 uur.** Kerstboom versieren.
- **Dinsdag 26 december, 14.00-16.00 uur.** High Tea.
- **Donderdag 11 januari, 10.00 uur.** Leerhuis
- **Zondag 28 januari, 17.30 uur.** Tieneractiviteit.
- **Donderdag 8 februari, 10.00 uur.** Leerhuis.

EEUWIGHEIDSZONDAG

Helen Florijn

Aanstaande zondag 26 november is het Eeuwigheidszondag. Wij herdenken op deze zondag in de kerk op gepaste wijze de gemeenteleden van de Andreaskerk die in dit (kerkelijk) jaar zijn overleden. Mocht u iemand willen herdenken van buiten onze gemeente die voor u dierbaar is, dan kan dat ook. U kunt de naam en de gegevens dan aan mij doorgeven. Uiteraard kan iedereen een kaarsje aansteken op de kaarsentafel om zo in stilte uw dierbaren te gedenken.

U kunt mij per mail bereiken: heflorijn@gmail.com. Alvast bedankt voor het verwerken hiervan en hopelijk tot gauw ziens, Helen.

DE KERKENRAAD VERGADERDE

Mies Langelaar

Veel onderwerpen in de kerkenraad

Op 13 november j.l. vergaderde de Kerkenraad over veel actuele onderwerpen. Wij verwelkomden twee nieuwe gezichten: Christine Postema, die als notulist de Kerkenraad komt versterken en onze consulent, Fulco Timmers. Op de agenda stond onder meer een verzoek van de Hervormde Gemeente Rotterdam Centrum om akkoord te gaan met de naamswijziging in 'Protestantse Gemeente Rotterdam Centrum'. De Kerkenraad kon zich daar in vinden, met de kanttekening dat wij daarmee geen fusietraject willen aangaan. Ook kwam vanuit de Synode de vraag voor ondersteuning van de ELG Dordrecht. Rotterdam staat daar niet afwijzend tegenover, maar wil graag duidelijkheid hoe de ELG Dordrecht hier zelf in staat, alvorens daar stappen voor te zetten. De Kerkenraad heeft unaniem ingestemd met de benoeming van Fulco Timmers als consulent voor onze gemeente. Fulco heeft kort iets over zijn achtergrond verteld en zijn rol in het beroepingswerk en de vacaturetijd. Op de agenda stonden ook de begrotingen van Kerkrentmeesters en Diaconie.

Door de huidige predikantsvacature wijkt de begroting van Kerkrentmeesters af van andere jaren en zal er meer aandacht besteed worden aan het broodnodige onderhoud van de gebouwen. Beide begrotingen zijn ongewijzigd vastgesteld. Vanwege vragen uit de gemeente over de wijze van Avondmaalsviering (grote beker en/of kleine bekertjes) is afgesproken, dat wij teruggaan naar de situatie van vóór corona: zowel de grote beker als de kleine bekertjes zijn beschikbaar. Tot slot kwamen nog organisatorische zaken aan de orde. Er is hulp nodig bij het rondbrengen van de kerstattenties en het versieren van de kerstboom. Verder zal er op Tweede Kerstdag een high tea worden georganiseerd voor gemeenteleden, die het fijn vinden om met anderen samen de Kerstgedachte te vieren.

(HER) VERKIEZING KERKENRAADSLEDEN

Mies Langelaar

In de afgelopen periode was een aantal leden van de Kerkenraad aan de beurt voor aftreden. Het betreft Lianda Groeneveld, Freek Houweling, Sheila Lont, Nel Merks, Jeroen van Velzen en Sharon Winklaar. Sharon Winklaar en Nel Merks hebben te kennen gegeven dat zij zich niet herkiesbaar stellen. De overige Kerkenraadsleden hebben aangegeven dat zij zich herkiesbaar stellen voor een nieuwe periode. Daarnaast is Laura Lindhout bereid gevonden om de taak van Jeugdouderling op zich te nemen. Door het aftreden van Nel Merks en Sharon Winklaar ontstaan er twee vacatures in de Kerkenraad. Hiervoor kunnen kandidaten gesteld worden, evenals voor de functies van de herkiesbare kerkenraadsleden.

Eventuele bezwaren tegen de (her)benoeming en (tegen)kandidaten kunnen tot uiterlijk 12 december kenbaar gemaakt worden bij de Scriba van de Kerkenraad, Sharon Winklaar. Wanneer er geen bezwaren ingediend worden of tegenkandidaten gesteld zijn, zal de (her)bevestiging van de kerkenraadsleden plaatsvinden op 7 januari a.s. in de dienst die geleid wordt door onze consulent ds. Fulco Timmers.

KERSTBOOM VERSIEREN

Mies Langelaar

Ieder jaar staat er een prachtig versierde kerstboom voor in de Andreaskerk. U vraagt zich misschien af hoe die daar komt? Eerst gaat ons kostersechtpaar op stap om een mooie boom uit te zoeken, die wordt bezorgd bij de kerk. Omdat de grote boom behoorlijk is plat geraakt door het vervoer, wordt die eerst een paar dagen neergezet om in de juiste vorm terug te komen. Dan begint het echte werk: het versieren. Ieder jaar zijn daar vrijwilligers een paar uur mee bezig. Ook nu zoeken wij mensen die willen helpen met het versieren van de kerstboom. We gaan aan de slag op zaterdag 9 december, vanaf 10.00 uur. Aanmelden bij kosteres Greet Postema.

EVEN VOORSTELLEN

Fulco Timmers

Uw consulent

Vanaf november mag ik uw gemeente als consulent begeleiden bij het vinden van een nieuwe predikant. Die taak pak ik met veel plezier op, mede na een prettige kennismaking in de dienst van 5 november en met de kerkenraad op 13 november. Ik vertel hier graag iets over mijzelf, maar hoop vooral in het af en toe voorgaan in diensten en in persoonlijke ontmoetingen jou en u beter te leren kennen. Als gezin hadden we al een los-vaste band met de Evangelisch-Lutherse Gemeente Rotterdam, omdat mijn vrouw Elma luthers is en onze kinderen Marie (12) en Fieke (5) als lutherse leden zijn gedoopt. Maar omdat ik zelf als predikant in Ommoord en Zevenkamp werkte, konden we slechts een enkele keer de dienst in de Andreaskerk bezoeken. Voor de protestantse wijkgemeenten in Ommoord en Zevenkamp begeleidde ik van 2016 t/m 2021 een project om de kerk meer bij de leefwereld van 40-minners te betrekken. Daarvoor was ik predikant van de PG Roosendaal.

Achtergrond

Vóór ik predikant werd, heb ik als projectleider en business consultant gewerkt voor een zorginstelling en voor een softwarebedrijf. Van 2021 t/m 2023 heb ik bij de Dienstenorganisatie van de PKN gewerkt als programmaleider ‘Lokaal kerk-zijn’. Daarbij gaf ik leiding aan het team, dat zich richtte op het ophalen, ontwikkelen en delen van kennis en ervaringen rondom de uitdagingen van kerk-zijn in deze tijd. Bijvoorbeeld hoe om te gaan met het kleiner worden van de kerkenraad, of het vinden van nieuwe vormen in de eredienst. Naast mijn werk ben ik in 2022 gepromoveerd op een proefschrift over goddelijke vergeving in de werken van Philo van Alexandrië, een Joodse filosoof uit de eerste eeuw na Christus. Omdat mijn vrouw als professioneel zangeres veel onregelmatig werkt, heb ik besloten voorlopig niet als predikant aan een gemeente verbonden te zijn.

Momenteel werk ik parttime bij het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap, in een project om voorgangers die weinig tijd en/of exegetische kennis hebben te voorzien van betrouwbare en inspirerende informatie bij Bijbelteksten in de 40-dagen tijd. Daarnaast werk ik dus als consulent bij uw gemeente. Op die manier blijf ik toch enigszins verbonden met het dagelijkse leven van een gemeente. Ook om die reden een mooie taak om op te pakken!

LEVENDE GEMEENTE

High tea Tweede Kerstdag

Lianda Groeneveld

Graag nodigen wij u uit voor een high tea op Tweede Kerstdag. Mocht u deze dag geen plannen hebben, dan bent u van 14.00 uur-16.00 uur van harte welkom om samen met theoloog Elsa Aarsen - Schiering gezellig bij elkaar te komen. Mocht vervoer voor u een probleem zijn, dan kunt u zich melden bij de leden van de kerkenraad voor oplossingen. Aanmelden kunt u zich bij kosteres Greet Postema, het liefst voor 18 december i.v.m. inkopen.

Leerhuis

Hans Zellenrath

Inmiddels hebben we een fantastische bijeenkomst van het Leerhuis gehad, onder leiding van mevr. ds. Elsa Aarsen-Schiering, luthers theoloog. We bespraken het ontstaan van de 66 boeken van het Oude en Nieuwe Testament, facsimile's van de 4 evangeliën en het 'Book of Kells' in Dublin. Elsa kan vertellen als geen ander, boeiend en onderhoudend. We waren met 13 personen en luisterden ademloos. Ze is behalve theoloog ook neerlandica, en is jarenlang werkzaam geweest in het onderwijs. Zij heeft veel gaven. Prachtig, we kijken uit naar de volgende keer! U bent van harte welkom bij het Leerhuis op: 7 december 2023, 11 januari 2024, 8 februari, 14 maart, 11 april, telkens om 10.00 uur.

Graag nodigen we u uit voor de **Adventsvesper** op zondag 17 december, om 16.00 uur. Er zal een kinderverhaal verteld worden en na afloop hopen we bij elkaar te komen onder het genot van diverse hapjes en een drankje. Wilt u een bijdrage leveren aan dit traditionele 'éénhapjesbuffet' dan kunt u zich opgeven bij Lianda Groeneveld.

Op zondag 10 december willen we graag met elkaar de **kerstattenties rondbrengen**. Mocht u na afloop van de dienst een paar ouderen een kerstattentie willen bezorgen, dan graag opgeven bij Lianda Groeneveld.

We willen een **groep maken voor jongeren** tussen de 12 en 16 jaar in onze gemeente. Eerst lekker pizza eten en dan ter kennismaking het spel 'Sirkelslag' spelen. Graag horen we of jouw tiener hieraan wil deelnemen. De bijeenkomst vindt plaats op zondag 28 januari van 17:30 tot ongeveer 20:30. Opgeven kan bij Helen Florijn of Lianda Groeneveld.

De **Koffiezoom** is opnieuw begonnen met een zoom-abonnement! Hiermee kunnen er weer onbeperkt koffiezooms plaats vinden! Opgeven kan bij de ouderlingen.

TERUGBLIK ZEEMANSKERKENDIENST

Freek Houweling

Op zondag 29 oktober werd de Zeemanskerkendienst gehouden in de Andreaskerk. In deze feestelijke dienst, die we al 41 jaar vieren met de Zweedse, Noorse, Finse, Duitse en Deense kerken van Rotterdam, zongen we een mix van klassieke en nieuwe liederen.

Het thema van de dienst was ‘One Body, One Spirit, One Hope’, en we vierden het Avondmaal volgens de Zweedse liturgie. Als dank voor de prettige samenwerking kreeg de Andreaskerk van de Zweedse predikante een schilderij (in vier delen) van de Rotterdamse haven, afkomstig uit de voormalige Zweedse kerk aan de Parklaan. We zoeken daar een mooie plek voor in ons gebouw. Ook bij de andere (Zeemans)kerken maakte deze dienst veel enthousiasme los. Zo kwamen we op het idee, om de wat verwaterde onderlinge contacten weer te versterken. Het is uniek dat Rotterdam zoveel Zeemanskerken telt. We staan samen in dezelfde wereldwijde lutherse traditie. Dat biedt een hoop mogelijkheden voor meer samenwerking in de toekomst.

TERUGBLIK HERVORMINGSDAGLEZING

Arjen de Vries

Op dinsdag 31 oktober jl. was er binnen de ELG Rotterdam weer de traditionele Hervormingslezing. Thema was *Reformatie en muziek*. Ons aller Andries Ponsteen was uitgenodigd om deze lezing vorm en inhoud te geven. En met succes! Voor een ademloos publiek werden we aan de hand van beeld en geluid meegenomen in de ontwikkeling van zang- en orgelmuziek door de eeuwen heen, met name waar het ging om de reformatie.

Verrassend: de reformatie had niet die invloed die we heden ten dage aan die ommekeer in geloofsbeleving toelichten. Wel werd duidelijk dat de gregoriaanse muziek, met vooral eenstemmig gezang, zich op basis van ontwikkelingen in Italië en Engeland ontwikkelde tot majestueuze, soms 40-stemmige, muziek waarbij het orgel zich van een ondergeschikte rol tot een waarlijk kerkinstrument ontwikkelde. Belangrijk daarbij natuurlijk een componist als Bach en de liederen van Luther. Bijzonder: heden ten dage wordt daarbij de rol van Calvijn en Zwingli onderschat, vooral omdat zij van mening waren dat muziek te gecompliceerd was voor het 'gewone' kerkvolk. Het was dus niet alleen een leerzame, maar vooral genoeglijke avond die uiteraard werd vervolmaakt met koffie en de traditionele appeltaart! Voor herhaling vatbaar!

DOOR DE OGEN VAN ANDREAS

Luisterrijk Rotterdams orgel wordt 50

Op 8 december 1973 werd het nieuwe hoofdorgel van de Laurenskerk in Rotterdam feestelijk in gebruik genomen door Prins Claus. Ruim 1800 belangstellenden luisterden ademloos hoe beroemde internationale organisten de meest uiteenlopende klanken toeverden uit, zoals het in de pers heette, een 'majesteitelijk' orgel van de gerenommeerde Deense orgelmaker Marcussen.

Sindsdien is het instrument daadwerkelijk een ‘majesteit’ onder Nederlandse én buitenlandse orgels geworden, want het geldt als een icoon van Europese orgelbouwkunst. Op 10 december wordt gevierd dat dit luisterrijke instrument zijn 50e verjaardag heeft.

Magistraal ‘kathedraalorgel’

Het hoofdorgel van de Laurenskerk is het grootste (mechanische) orgel van Nederland. Het is een magistraal ‘kathedraalorgel’ dat in ons land nauwelijks zijn gelijke kent. Men durfde in 1973 met de vormgeving van de orgelkas zelfs een knipoog te geven naar het wereldberoemde orgel in de Grote of St. Bavokerk in Haarlem.

Met zijn rijzige 24 m vanaf de vloer ook letterlijk een hoogtepunt van orgelbouw.

Het beste was niet goed genoeg voor de bouw van de ‘Rode Reus’, de latere bijnaam van het instrument.

Kerkgangers en concertbezoekers plukken daar nog steeds de vruchten van. Het orgel is na 50 jaar intensief gebruik echter toe aan stevige renovatie, waarbij er een tweede speeltafel op de kerkvloer wordt geplaatst. Momenteel is de fundraising in volle gang. Er is bijna € 1.800.000.- ingezameld, maar er moet ruim € 1.000.000.- bij komen.

Verjaardagsconcert 10 december

U bent van harte welkom bij het speciale verjaardagsconcert van het hoofdorgel op zondag 10 december aanstaande, om 15.00 uur in de Laurenskerk! Hayo Boerema, organist van de Laurenkerk, speelt dan bijna alle werken, die bij de ‘geboorte’ van het orgel in 1973 ook werden uitgevoerd. Tijdens het concert zal de CD *Touché*, die Hayo Boerema ter gelegenheid van de komende renovatie gemaakt heeft, officieel worden gepresenteerd. De opbrengst van de CD is bestemd voor de kosten van de renovatie. U kunt de CD op 10 december kopen. Het concert is gratis toegankelijk.

***Andries Ponsteen, secretaris Stichting Grote of Sint Laurenskerk,
voorzitter project renovatie hoofdorgel.***

**De redactie van ‘De Kleine Andreas’ wenst u
Gezegende Feestdagen en een Gelukkig Nieuwjaar!**

*Redactie: Nel Merks, Mies de Vries-Langelaar, Andries Ponsteen
(eindredacteur/ 06 38466960)*

*Bijdragen: Mies Langelaar, Arjen de Vries, Helen Florijn,
Fulco Timmers, Lianda Groeneveld, Jeroen van Velzen,
Freek Houweling, Hans Zellenrath, Andries Ponsteen*